

BARNEN,
MAJBLOMMAN OCH
PANDEMIÅRET
2020/2021

Vi behöver pengar för att köpa
vinterkläder och eventuellt
julkappar. Han växer såkläderna
har blivit för små. Han skulle
få bättre självförtroende.

– utdrag ur ansökan om ekonomiskt stöd till Majblomman

BARNEN, MAJBLOMMAN
OCH PANDEMIÅRET

MAJBLOMMANS RIKSFÖRBUND 2021 ©

TEXT

MAJBLOMMANS RIKSFÖRBUND

FORMGIVNING

MAJBLOMMANS RIKSFÖRBUND

FOTO DÄR INGET ANNAT ANGES

RASMUS BRANDIN

MAJBLOMMAN är en ideell barnrättsorganisation som arbetar för att motverka barnfattigdomen i Sverige. Genom att dela ut ekonomiskt stöd, påverka beslut och finansiera forskning ger vi barn i Sverige det de har rätt till. Majblommans verksamhet finansieras genom försäljningen av majblommor och gåvor från allmänheten.

**”FAMILJENS EKONOMISKA SITUATION
PÅVERKAR BARNENS MÖJLIGHET ATT DELTA I
ALLA AKTIVITETER SOM SKOLAN ANORDNAR.
SÄRSKILT DÅ MYCKET AV UNDERVISNINGEN
FÖRLÄGGS UTOMHUS MED ANLEDNING AV
PÅGÅENDE PANDEMI. NU NÄR VINTERN
KOMMER BLIR DETTA ÄNNU VÄRRE. MEST
AKUT ÄR VINTERKLÄDER OCH SKOR!”**

- Ur en ansökan om ekonomiskt stöd till barn som behöver vinterkläder.

Prioritera barnen

I över 12 månader har vi levt på undantag. Dagar av social distans, hemarbete och videosamtal har blivit till veckor, månader och nu ett år. Barnen har inte blivit särskilt sjuka av pandemin. Men på många sätt har de ändå drabbats hårt. De har berövats sammanhang och trygghet, struktur och stabilitet. Barn som växer upp i familjer med utsatt ekonomi är särskilt påverkade. Under året har de sett pappor som redan står utanför arbetsmarknaden hamna än längre ifrån den och mammor med osäkra anställningar som blivit av med jobbet. Det är för de här barnen Majblomman finns till.

Majblommans lokalföreningar delar ut direkt ekonomiskt stöd till barn i familjer som inte har råd med det mest nödvändiga. 2019 delades nära 30 miljoner kronor ut till kläder, skor, fritidsaktiviteter och annat som alla barn i Sverige har rätt till. På nationell nivå arbetar vi med opinionsbildning för att stärka barns rättigheter och finansierar forskning som handlar om barns lika villkor.

Majblomman grundades 1907 för att skapa bättre livsvillkor för barn. Då var det i första hand barn i fattigdom som blev sjuka i tuberkulos som fick stöd eftersom de hamnade efter och utanför. Det var de som drabbades då samhället inte kompenserade

för ekonomiska och hälsomässiga skillnader. 114 år senare är situationen snarlik. Även om det denna gång inte är just sjukdomen som drabbat barnen hårdast är uppdraget för Majblomman och andra barnrättsorganisationer viktigare än någonsin.

Under pandemin har flera rapporter visat på negativa konsekvenser av att barn på grund av nedstängningar och restriktioner berövats möjligheten till fritidsaktiviteter. Att vara med i en förening, att ägna sig åt ett intresse tillsammans med andra betyder mer än fysisk aktivitet eller kulturutövande. Det är rutiner och struktur, det är att bli sedd och att känna tillhörighet. Det är delaktighet som ger mening och framtidshopp, som skapar utrymme att drömma fritt och tro på sig själv.

Mycket tyder på att pandemin i Sverige har nått början på slutet. Snart är seriespelen igång igen, danslokaler öppnar och teaterkurser startar. De flesta barn kommer att återgå till hur det var förut, de kommer precis som innan pandemin ta tillgången till en meningsfull fritid för givet. Så är det inte för de barn Majblomman finns till för. Varje år delar vi ut miljontals kronor för att fler barn ska kunna delta i fritidsaktiviteter. Och vi befarar att behoven kommer öka på grund

av pandemins effekter på familjers ekonomi. Den ojämlika tillgången till en meningsfull fritid är bara ett exempel på hur barnfattigdomen och den ekonomiska klyftan mellan barn i Sverige märks. Barn som växer upp i fattigdom oroar sig även mer för familjens ekonomi och möjligheter. De bor ofta trångt vilket får konsekvenser för läxläsning och socialt umgänge. Listan på hur barn i familjer med utsatt ekonomi förfördelas kan göras lång. Pandemins konsekvenser gör att fler barn riskerar att hamna i denna situation och att vägen ur fattigdom blir längre.

Under pandemiåret har barns förutsättningar och villkor flera gånger hamnat i fokus. Många har oroat sig och förfasats över hur skolstängningar, inställda aktiviteter och begränsat umgänge ska påverka de unga. Majblomman befarar att denna omsorg upphör i samma stund som restriktioner lyfts och tillvaron för de flesta barn återgår till det normala.

De barn som Majblomman finns till för kommer inte befinna sig i den gruppen. Nationellt, regionalt och kommunalt måste arbetet för att motverka barnfattigdomen prioriteras vidare, bortom pandemin.

TOVE LINDAHL GREVE.

Tove Lindahl Greve

Tove Lindahl Greve, generalsekreterare
Majblommans Riksförbund

Innehåll

PRIORITERA BARNEN	<u>4</u>
PANDEMIN NÄRA SÄNKA MAJBLOMMAN	<u>9-10</u>
HUNDRA ÅR I SKUGGAN AV SJUKDOM	<u>11</u>
MAJBLOMMEFÖRENINGARNAS ÅR MED PANDEMIN	<u>12-13</u>
RÖSTER BLAND MAJBLOMMANS VOLONTÄRER	<u>15-16</u>
RÖSTER BLAND MAJBLOMMANS ANSTÄLLDA	<u>17-20</u>
BARNRÄTTSPERSPEKTIVET PÅ PANDEMIN	<u>21</u>
SAMMANFATTNING	<u>23</u>
KÄLLOR	<u>24</u>

CITAT
Insamlings-
modellen bygger
på fysiska möten
mellan Majblommans
volontärer, lärare,
ledare, barn och
köpare. Den har
i princip varit
likadan i ett sekel.

Pandemin nära sänka Majblomman

Majblommans uppdrag är möjligt tack vare barnens insats, men pandemin satte stopp för all traditionell majblommeförsäljning 2020. Detta äventyrade Majblommans existens och vår möjlighet att stötta tusentals barn i familjer med svag ekonomi.

Majblomman har sedan organisationen grundades 1907 finansierats genom engagemanget från tusentals barns. Det är tack vare deras försäljning av majblommor varje vår som Majblomman har överlevt i snart 114 år.

Insamlingsmodellen bygger på fysiska möten mellan Majblommans volontärer, lärare, ledare, barn och köpare. Den har i princip varit likadan i ett sekel. Men den traditionella insamling som

planerades för våren 2020 var inte anpassad för en pandemi, och med kort varsel tvingades vi ställa in barnens försäljning av majblommor. Tack vare gåvor från privatpersoner och företag och statliga stöd överlevde organisationen och kunde till slut dela ut nästan lika mycket pengar till barn som föregående år.

Vårt stora uppdrag som barnrättsorganisation är att stötta barn i ekonomisk utsatthet, i Sverige. Enligt **Rädda Barnens** senaste mätning handlar det om nära 10 procent av alla barn.¹

Majblommans främsta metod är att dela ut individuellt, ekonomiskt stöd. Våra lokalföreningar har ansvar för att arrangera insamlingen och för att handlägga ansökningar om ekonomiskt stöd som kommer in från familjer i närområdet. Ytterst har pandemins påverkan på Majblommans verksamhet

äventyrat situationen för tusentals barn i familjer med knappa ekonomiska resurser.

Under 2020 försvann många tillfälliga anställningar och människor med svag förankring på arbetsmarknaden blev av med sin försörjning.² Även personer med tryggare anställningar varslades om uppsägning.³ Enligt Kronofogden har andelen ensamstående föräldrar som inte kunnat betala sina räkningar i tid ökat kraftigt mellan maj 2020 och januari 2021.⁴ I många fall handlar detta om föräldrar till de barn Majblomman finns till för.

Den ekonomiska skillnaden mellan barn i Sverige har ökat under en tioårsperiod och är oroväckande stor. Förutsättningarna för återhämtning efter pandemin skiljer sig därmed åt mellan barn. De som hade det gott ställt i utgångsläget klarar sig bra och har goda chanser att relativt snart vara tillbaka efter pandemin. För de

som redan från början hade mer begränsade förutsättningar riskerar återhämtningen att ta betydligt längre tid.

Det har gått ett år sedan vi med kort varsel tvingades ställa in barnens försäljning av majblommor. Nu är vi tillbaka med en pandemianpassad insamling som vi hoppas ska ge oss möjlighet att fortsätta att ge barn i Sverige det de har rätt till. Sedan den omtumlande våren 2020 har vi sammanställt erfarenheter från våra volontärer runt om i landet och vår personal som jobbar nära barn som växer upp i ekonomisk utsatthet. I samband med att startskottet går för årets insamling vill vi dela med oss av Majblommans samlade bild av hur pandemin har påverkat förutsättningar och villkor för barn som växer upp i familjer där pengarna inte räcker till.

**av alla barn i Sverige lever
i ekonomisk utsatthet**

Hundra år i skuggan av sjukdom

I början av förra seklet verkade Majblomman för barn som for illa av sjukdomar som tuberkulos. Med tiden byggdes ett välfärdssamhälle upp, barns rättigheter erkändes och jämlikheten ökade. Men Covid 19-pandemin har blottlagt nya klyftor, och Majblommans uppdrag påminner om starten 1907.

När Beda Hallberg startade Majblomman, år 1907, var syftet att stötta barn som var sjuka i tuberkulos eller indirekt for illa av sjukdomen.⁵ TBC är en ökad virussjukdom som i början av förra seklet drabbade trångbodda, fattiga familjer värst och som påverkade hela samhället. 1910-talet präglades också av Första världskriget och Spanska sjukan, en svår pandemi som bröt ut 1918 och slog hårt inte minst mot unga vuxna. Många människor miste livet, och villkoren för fattiga barnfamiljer försämrades markant.

För Majblomman är det svårt att inte se Covid 19-pandemin i ett historiskt jämförande perspektiv. Fattigsverige i tidigt 1900-tal står förvisso i kontrast till dagens välfärdssamhälle med statligt socialförsäkringssystem, allmän sjukvård, skolplikt och ett yttersta kommunalt skyddsnät. Men vi tvingas konstatera att barn i ekonomiskt och socialt utsatta situationer betalar ett smärtsamt pris med koppling till pandemin, även idag. Det som ofta benämns den nya trångboddheten är en central faktor. Svaga ekonomiska och andra resurser är en annan. En mindre tillgänglig och ojämlik skola samt bristfällig struktur och stimulans på fritiden spelar också roll.

Den komplexa barnfattigdom som finns i dag är inte som sådan jämförbar med den materiella misär som fattiga barn i Sverige levde i för 100 år sedan. Men det samhälleliga mönstret känns igen och effekterna är allvarliga. Och vi ser tydligt att det är den socioekonomiskt pressade gruppen barn som drabbas värst när en

svårhanterad smitta etableras i samhället. Det gällde så väl TBC som Spanska sjukan för 100 år sedan, och det gäller Covid 19 idag.

Majblomman etablerades i en tid då barnrätten inte ens var påtänkt. Beda Hallberg var en av flera krafter som verkade för att barn skulle betraktas som särskilt skyddsvärda, fullvärdiga människor och rättighetsbärare. Och under det dryga sekel som gått har betydande samhälleliga insatser för barns rättigheter gjorts, undan för undan. Den senaste nationella åtgärden av större betydelse är implementeringen av Barnkonventionen som svensk lag, även om vi ännu inte sett den omfattande påverkan för barns faktiska förutsättningar och villkor som vi hoppas att lagen kan ge.

Samtidigt som majoriteten barn i Sverige över tid fått en hög levnadsstandard så växer klyftan till den ungefärliga tiondel som lever i ekonomisk utsatthet. Detta enligt mätningar från bland annat Barnombudsmannen,⁶ Rädda Barnen⁷ och OECD.⁸ Rapporter⁹ visar att välfärdssystemet och den ekonomiska familjepolitiken tappat i kraft som kompensatoriskt verktyg under 2000-talet. Skillnader i familjeekonomi, boende, hälsa, utbildning och fritid har blivit allt större de senaste 20 åren. Var ens föräldrar är födda och om man bor med en eller båda av dem, var och hur man bor och i vilken skola man går har kommit att få större betydelse för barns möjligheter i livet. Majblomman menar att pandemin riskerar att både förstärka och förlänga denna ojämlikhet.

Majblommeföreningarnas år med pandemin

Majblommans volontärer har arbetat hårt för att hålla igång sin verksamhet, trots restriktioner. Föreningarna har parerat pandemin på olika sätt och de flesta har lyckats med sitt centrala ändamål: att dela ut ekonomiskt stöd till barn i närområdet.

CITAT FRÅN VOLONTÄR

Vi har nu fått in nya ansökningar och väntar ytterligare ansökningar i februari 2021. Vi har inga pengar.

Majblomman består av 4500 volontärer i 560 lokalföreningar och ett riksförbund med 15 anställda som arbetar med opinionsbildning för barns rättigheter, finansiering av forskning om barns villkor, utveckling av Majblommans volontärverksamhet, utveckling av barns möjlighet att göra skillnad, stöd till lokalföreningar och administration.

Varje majblommeförening arbetar självständigt utifrån gemensamma riktlinjer. Samtliga lokalföreningar delar ut ekonomiskt stöd enskilda barn i familjer med svag ekonomi i närområdet. Enstaka föreningar bedriver även egen koloniverksamhet som barn kan ansöka om att vistas på kostnadsfritt.

Våra utdelningsvolontärer tar emot ansökningar och fördelar ekonomiskt stöd till enskilda barn i närområdet. Volontärerna har gedigen erfarenhet av arbete med barn och goda kunskaper om barns rättigheter. De har ofta nuvarande eller tidigare anställningar inom skolhälsa, socialtjänst, utbildningsverksamhet, fritidsverksamhet och församlingsverksamhet.

Majblomman delar årligen ut ca 30 miljoner kronor i direkt ekonomiskt stöd till barn. Mest pengar delas ut till kläder och skor, tätt följt av fritidsaktiviteter och utrustning till aktiviteter. Lovaktiviteter och dyra saker som cyklar och mobiltelefoner är andra

FAKTA

Majblomman delar årligen ut ca 30 miljoner kronor i direkt ekonomiskt stöd till barn. Mest pengar delas ut till kläder och skor.

poster som större belopp delas ut till. När barnens traditionella försäljning av majblommor uteblev 2020 lyckades Majblomman täcka upp en del av förlusten genom donationer från företag och privatpersoner. Fortsatt utdelning av ekonomiskt stöd till barn har prioriterats. Den senaste sammanställningen visar att 25 miljoner kronor delades ut i ekonomiskt stöd till barn 2020.

I intervjuer med utdelningsansvariga i våra större lokalföreningar framgår att innehållet i barnfamiljers ansökningar varit oförändrat under pandemin. Vad utdelningsvolontärerna prioriterar i sin beslutsprocess synes också vara oförändrat. Den största gåvokategorin är fortsatt barns kläder och skor.

Hur majblommeföreningarna har parerat pandemin varierar, men alla har dragit ner på tempo och omfattning. En del har försökt samla in pengar digitalt medan andra har pausat sin insamlingsapparat helt. I princip har det varit omöjligt för samtliga föreningar att täcka upp helt för det ekonomiska tapp som den uteblivna majblommeförsäljningen 2020 inneburit. Många majblommeföreningar uttrycker viss oro för sin organisatoriska överlevnad, kring möjligheten att stötta barn i behov av ekonomiskt stöd men också glädje och tacksamhet över de donationer och intäkter som kommit in och möjliggjort utdelningsverksamheten, nästan som vanligt.¹⁰

BILD FRÅN MAJBLOMMANS VOLONTÄRTRÄFF 2019.

Röster bland Majblommans *volontärer*

De av Majblommans volontärer som delar ut ekonomiskt stöd har lång erfarenhet av arbete med barn och barns rättigheter.

Beroende på föreningarnas olika förutsättningar har våra volontärer olika erfarenhet av hur barnens behov har sett ut 2020. Därför är det svårt att dra en samlad slutsats när det gäller volontärperspektivet på barnens villkor och pandemin.

Majblommans Riksförbund har under året skickat ut en enkät, haft digitala träffar och kommunicerat med lokalföreningarna i samband med att de ansökt om stöd från Riksförbundet för vidare utdelning till barn lokalt. Mot bakgrund av detta och genom intervjuer med utdelningsansvariga i större majblommeföreningar kan vi sammanfatta deras erfarenheter. I korthet syns flera perspektiv och ingen tydlig tendens när föreningarnas berättelser summeras.

En grupp majblommeföreningar uttrycker att fler barnfamiljer har vänt sig till Majblomman på grund av pandemin.¹¹ Dessa föreningar slår fast

att föräldrar i närområdet har blivit permitterade eller förlorat jobbet på grund av samhälleliga rekommendationer och restriktioner.

En annan grupp föreningar har inte sett någon ökning av antalet ansökningar, och noterar inte att pandemin påverka barns behov. Detta sägs mot bakgrund av hur behoven formuleras av föräldrar och andra vuxna nära barnen. Det kan betyda att barnens behov inte har förändrats, eller att man helt enkelt inte nämner pandemin i ansökan. Att antalet ansökningar inte ökat kan tolkas som att familjer som drabbats av pandemin vet att insamlingen stoppats,

Jag behöver pengar till
att köpa mössa, vantar,
overall, stövlar

– utdrag ur ansökan om ekonomiskt
stöd till Majblomman

och räknat bort Majblomman som
möjlighet. Det också bero på att man
inte känner till Majblomman, särskilt
om man inte sedan tidigare har haft
behov av att söka ekonomiskt stöd.

I Sveriges största städer finns en
förhållandevis stor andel barnfattigdom,
enligt Rädda Barnen och SCB.¹² De tre
majblommeföreningarna i Stockholm,
Göteborg och Malmö har förlorat
stora delar av sin insamling 2020,
men lyckats fortsätta dela ut stöd till
enskilda barn tack vare centralt medel
från Majblommans riksförbund. Ingen
av storstadsföreningarna ser någon
ökning när det gäller hur många barn
som har sökt sig till Majblomman 2020,
men betonar att behoven är stora sedan
tidigare.

- Vi har haft ungefär lika många
ansökningar under pandemin som ett
vanligt år. Däremot har vi varit väldigt
oroliga över att det har saknats pengar.
Majblomman i Stockholm måste alltid
hushålla. Det vi vet är att barnens behov
är mycket stora, och tyvärr känns det som
att vi måste dela på nålpenar. I praktiken
har det blivit så att vi främst delar ut
presentkort på kläder. Familjen kanske har
sökt för andra saker också men vi gör en
bedömning av vad barnen behöver mest,

och då blir det kläder, säger **Barbro Ek**
som koordinerar gruppen som delar ut i
ekonomiskt stöd i till barn i Stockholm.

En liknande bild ger **Annika Ekberg**,
samordnande utdelningsvolontär i
Göteborg:

- Vi såg ingen förändring i antalet sökande
barn inför sommaren, och i september
blev det faktiskt lite färre än vanligt. Men
ansökningarna inför julen var lika många
som året innan. Och vi vet att barns behov
fortfarande är stora. Vi tror till och med
att det har ökat på grund av pandemin,
men av någon anledning har det inte lett
till att fler kommit till oss.

Majblomman kan inte dra någon
samlad slutsats kring hur barns behov
har påverkats av pandemin på basis
av ansökningar till och samtal med
våra majblommeföreningar. Vi vet
sedan tidigare att stora delar av de
barn som har behov av ekonomiskt
stöd från Majblomman inte känner till
möjligheten att söka. Detta är något vi
arbetar för att förändra, till exempel
genom att sprida information i lokala
organisationer och föreningar med högt
förtroende i områden där Majblom-
mans målgrupp finns, och genom att
översätta information om Majblomman
till fler språk.

Röster bland Majblommans *anställda*

FOTO: BEN WICKS / UNSPLASH

I Malmö och Göteborg träffar Majblommans medarbetare barn och tonåringar som tydligt påverkas av pandemins konsekvenser. Många av dem har haft svårt att prestera som vanligt i skolan, känner ökad oro för sin familj och bristande tro på framtiden.

Utdelningsvolontärerna arbetar främst med handläggning av ansökningar och har som regel inte personlig kontakt med barnen som söker majblommepengar. Den kontakten har däremot medarbetare på Majblomman med placering i Göteborg och Malmö. De träffar barn i områden där invånare statistiskt sett har svagare ekonomi, hälsa, utbildning och förankring på arbetsmarknaden.

Tillsammans med lokala aktörer arbetar de med att arrangera fritids- och lovaktiviteter för barn, informera om möjligheten att söka stöd från Majblomman och skapa tillfällen för familjer att söka ekonomiskt stöd.

I korthet uttrycker Majblommans medarbetare att pressen på barn med redan utsatta livsvillkor har ökat markant under pandemin. De menar

att behoven i områden där Majblomman har kontakt med barn har blivit större.

Forskning kring barn som växer upp i fattigdom visar att de tar ansvar och tonar ner sina egna behov som metod för att klara av familjens ekonomiska situation.¹³ Majblomman ser att liknande strategier används även när det gäller immateriella resurser. Barn tar ofta ett vuxenansvar

SAIDA AHMED. FOTO: MAJBLOMMANS RIKSFÖRBUND

EGZONA GERBESHI . FOTO: PRIVAT

när föräldrar har bristande språk- och samhällskunskaper. Majblommans anställda i Göteborg och Malmö har under 2020 sett detta i högre grad än vanligt både när det gäller skolgång och fritid.

Saida Ahmed är projektledare för Majblommans samarbeten med fritidsgården MiniMix, dit barn i mellanstadieåldern kommer efter skolan i Angered, Göteborg. Hon har märkt en tendens under pandemin.

- Jag tycker att barnen och tonåringarna har flyttat sitt fokus. Det basala har blivit viktigare: mat och hyra. Jag vet att barn oroar sig för vad som händer när mammas a-kassa tar slut.

- VAD TÄNKER DU OM DET?

- Att vi behöver stärka barnen extra mycket just nu. Men hittills har det varit tvärtom, fritidsgårdar har varit tvungna att stänga och vi på Majblomman har också fått tänka om på grund av pandemin. Vi måste se

hela folkhälsoperspektivet mer. Barnens bästa får inte glömmas bort men det händer lätt, särskilt om de som bestämmer har hög levnadsstandard.

Meningsfull fritid

Enligt barnkonventionen¹⁴ har alla barn rätt till en meningsfull fritid. När skolan är stängd ska alla barn ha möjlighet att återhämta sig, leka och utvecklas. Under 2020 har förutsättningarna för

detta försvårats dramatiskt. Majblomman har jobbat hårt för att ha upprätthållit verksamheten på MiniMix¹⁵ och gruppleddare på plats har tagit del av barnens vardag hela det gångna året.

Under sommarlovet 2020 präglades många barns tillvaro av stillestånd, menar Saida Ahmed.

- Barn behöver stimulans på lovet, och 2020 stod allt stilla på ett sätt som de aldrig varit med om förut. Tyvärr sammanföll det med kommunala nedskärningar och minskade öppettider, vilket var väldigt olyckligt. Vi kunde ändå erbjuda en del anpassade sommarlovsaktiviteter. Men jag såg en ökad rastlöshet som var extra svår just för att nästan allt var stängt. Och nej, de här barnen har inga sommarställen eller idrottsläger som väntar.

Saida Ahmed uppfattar att en stor allmänhet kan ha svårt att sätta sig in i många barns villkor under pandemin.

- Ja, samtidigt som många fritidsgårdar bommade igen kunde man läsa nyhetsartiklar om att folk köper husbilar som aldrig förr, för att kunna se mer av Sverige. Det är så klart trevligt att ha pengar till en husbil, men det är så långt borta från de här barnens verklighet. De barn jag träffar är ängsliga för hur det ska gå för familjen och de uttrycker tydligt att de saknar stimulans. Det går

ofta att koppla till föräldrarnas situation, det var många som blev av med jobbet under våren 2020. Och barns aktivering hänger ofta ihop med att vuxna har arbete.

Egzona Gerbeshi är verksamhetsutvecklare på Majblomman med stor erfarenhet av arbete nära barn och ungdomar i Malmö. Hon håller med Saida Ahmed om att pandemin har fört med sig mer oro för många barn och tonåringar.

- Det ligger en slags hopplöshet i luften, men så har det alltid varit i grunden för barn som växer upp utan pengar. De upplever att de måste vara realistiska. De får inte drömma. Deras grundinställning är att inte tänka på sig själva, säger Egzona Gerbeshi.

- HUR MÄRKER DU DET?

- De här barnen och ungdomarna har känt ett motstånd hela livet och känner inte att de är attraktiva, och under de här omständigheterna har de inte en chans över huvud taget. Många av dem jag träffat känner hopplöshet. Och jag upplever också att många är arga på systemet.

- Jag håller med om det, säger Saida Ahmed. Och det som hänt under pandemin är att barn som alldeles nyss drömde om kläder nu oroar sig för hur familjen ska få ihop allt veckan innan barnbidraget kommer.

Skolan

Alla barn har rätt till likvärdig utbildning, enligt skollagen och barnkonventionen.¹⁶ Detta har ställts på sin spets 2020. Majblommans anställda som jobbar nära barnen menar att restriktionerna kring skolan inte har kompletterats med ordentliga möjligheter för barn i utsatta områden att göra skolarbetet på ett pandemisäkert sätt. Många av barnen bor trångt, har begränsat utrymme för studier och saknar dator hemma.

- Det finns aldrig några datorer lediga på biblioteket, där sitter barn hela tiden och gör läxor eller hjälper sina föräldrar med allt möjligt, säger Saida Ahmed

- ÄR DITT INTRYCK ATT RESTRIKTIONERNA HAR PÅVERKAT SKOLRESULTATEN FÖR BARNEN?

- Ja, det är mitt intryck. Barn och tonåringar som bor tillsammans med äldre släktingar är rädda för få med sig virus hem från skolan, samtidigt som de vill få bra betyg. Jag har förstått att det här kan uppfattas som att eleverna struntar i skolan eller att de far illa. Men förklaringen är ofta att barnen prioriterar ansvar för familjens hälsa. För barnen är det väldigt stressande att bära oro både för betygen, smittan och ibland orosanmälningar.

En strategi för att hålla smittspridningen nere har

FAKTA

Rädda Barnen
konstaterade
nyligen att
barnfattigdomen
ökar snabbt i
världen.

varit undervisning på distans för äldre grundskolebarn och gymnasieelever. I praktiken har många barn och ungdomar i bästa fall pluggat hemifrån vilket alltså bygger på att de har ett fysiskt utrymme för att göra läxor samt en dator och uppkoppling till internet. Majblommans projektledare Saida Ahmed är bekymrad. *- Jag menar att det finns en digital och social klyfta här, och den har blivit tydlig under pandemin. Distansundervisning under lång tid är svårt om man inte har vissa förutsättningar.*

Barns lika villkor

Pandemin har kommit att betona ojämlikheten i världen, också bland barn. Rädda Barnen konstaterade nyligen att barnfattigdomen ökar snabbt i världen. Organisationens

generalsekreterare i Sverige varnar för ett bakslag motsvarande tio år vad gäller barns ekonomiska förutsättningar och identifierar ett "stort behov av ekonomiskt stöd till barnfamiljer i låg- och medelinkomstländer".¹⁷

I Sverige är välfärden mer utbyggd, men Majblomman och andra barnrättsorganisationer har länge pekat på den växande ojämlikheten mellan barn som problematisk. Majblommans Egzona Gerbeshi konstaterar att vår lokalförening i Malmö har ett extra viktigt uppdrag i att dela ut ekonomiskt stöd, just för att kommunen har den högsta andelen barn i ekonomisk utsatthet i landet.

- Här var barnfattigdomen 25 procent¹⁸ innan pandemin, och

när jag träffar barnen ser och hör jag att behovet har ökat under det gångna året. Jag vet att många föräldrar har varslats, och det påverkar så klart barnen.¹⁹

- HUR MÄRKER DU DET?

- De här barnens behov handlar återigen om basala saker. Måltider och kläder som fungerar för årstiden. Man ansöker inte om leksaker eller annat som kan anses onödigt.

VAD BEHÖVER GÖRAS?

På sikt är det ju uthålliga satsningar som är avgörande för att skapa förändring. På vägen dit och under tiden hoppas jag att Majblomman även fortsättningsvis kunna vara ett stöd i vardagen, för fler än vi kan vara idag. Det behövs verkligen.

CITAT

Man befärar att många barn kommer att halka efter i skolan där det finns stora socioekonomiska skillnader.

Barnrättsperspektivet på pandemin

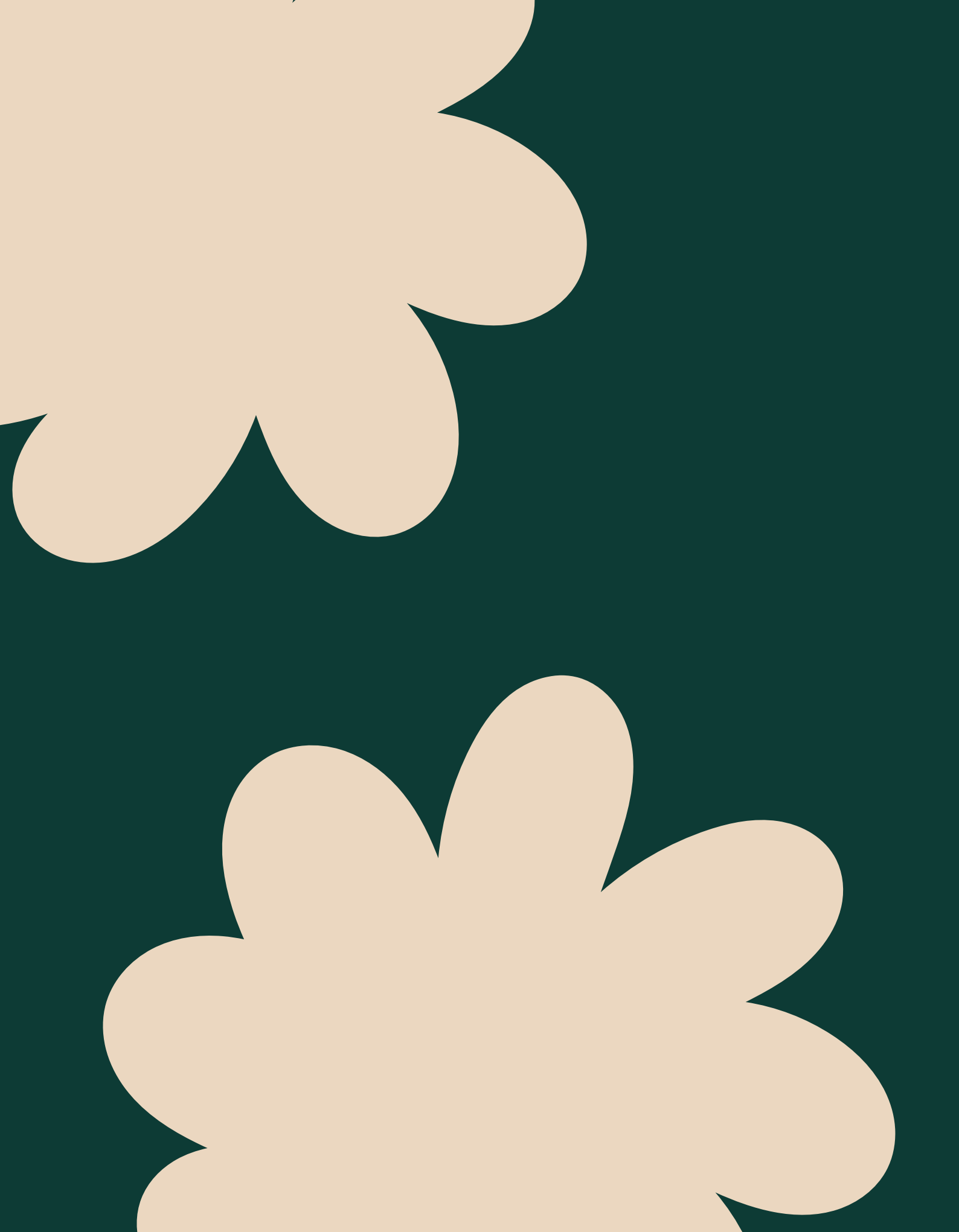
Mönstret som beskrivs av Majblom-mans anställda speglas i BRIS årsrapport. Barnrättsorganisationen slår fast att pandemin har haft stor, negativ påverkan på barns mentala och fysiska hälsa.²⁰ Man konstaterar också att de barn som innan pandemin befann sig i olika slags utsatthet har blivit mer belastade under det gångna året. Eftersom själva smittan ger lindriga symptom hos barn som grupp, har de svåraste konsekvenserna av pandemin för barn varit indirekta, konstaterar BRIS. Därmed inte sagt att deras livssituation har varit stabil, tvärtom.

UNICEF menar att barn världen över har fått stora luckor i sin kunskapsbank och att barnen inte har råd med ännu ett skolår som avbryts och kompliceras.²¹ Analysen är relevant för barn i Sverige, även om man i första hand

avser barn i länder med underutvecklad välfärd. Förlängda stängningar riskerar att vissa barn aldrig kan hämta upp det de tappat eller alls återvända till skolan.

Lärarnas riksförbund har också publicerat en rapport om pandemin och kunskapstappet i skolan, där det slås fast att de barn som tar den hårdaste smällen är samma barn som redan innan pandemin var mer utsatta och hade de största behoven på olika plan.²²

En pågående internationell studie pekar på att distansundervisning är problematiskt särskilt på lång sikt. Svenska forskaren Lisa Thorell på Karolinska Institutet säger till tidskriften Forskning och Framsteg att man befärar att många barn kommer att halka efter i skolan där det finns stora socioekonomiska skillnader.²³

Sammanfattning

Ur historiskt perspektiv är Majblomman 2020 delvis tillbaka där allt en gång började. Idag är barnkonventionen lag, och vi har ett välfärdssamhälle med möjlighet att vidta kraftfulla åtgärder för att undvika att en stor grupp barn helt marginaliseras. Men för att det ska hända behöver vi se och prioritera den grupp barn som Majblomman verkar för året runt, pandemi eller ej.

Det gångna året har barns rättigheter och pandemins hot mot dem lyfts upp på agendan både globalt och i Sverige. Det är inte en slump. Under pandemin har många barnfamiljer fått erfara hur barn blir rastlösa och håglösa när fritidsaktiviteter uteblir, semestern känns sysslös eller rutinerna brister på grund av hemundervisning. Politiker och beslutsfattare, makthavare och opinionsbildare har gläntat på dörren till en annan tillvaro än den de tidigare känt till. En tillvaro där inget är som det brukar och där privilegier som tidigare tagits för givet plötsligt är utom räckhåll. När frågan pockar på uppmärksamhet från nära håll är det lätt att föra den upp på agendan. Nu är den dörren på väg att bekvämt glida igen för majoriteten svenska barnfamiljer. Barnens veckor blir återigen fulla av aktiviteter och tydliga rutiner, semesterresan kan kanske bokas på redan till i sommar.

Majblomman kräver ett bibehållet fokus på barns rättigheter även när pandemin avtagit. Vi efterfrågar ett konkret åtgärdsprogram med riktade resurser där barnperspektivet prioriteras och appliceras på den skenande samhällskrisen som negligeringen av barn som växer upp i fattigdom innebär. Vi vill se ett kraftfullt program som fokuserar på att motverka de effekter barnfattigdom får för barns utbildning, hälsa och fritid. Som tar på allvar de konsekvenser barnfattigdom får för barns möjlighet att tro på sig själv, på sin framtid och på samhället. Vi förväntar oss satsningar som kommer snabbt men som siktar långt fram. Satsningar med samma styrka som om det var alla barn i Sverige som var drabbade, även post pandemi.

De ekonomiska skillnaderna mellan barn i Sverige skenar. Utvecklingen är dramatisk men den har inte skett över natt. För varje år som åtgärder för att motverka barnfattigdomen och dess konsekvenser dröjer försvåras och förlängs vägen tillbaka till ett samhälle som ser alla barn som lika mycket värda och som tillgodoser alla barns rättigheter. Vi har varit där förut och vi kan ta oss dit igen. Men det kommer att kräva prestigelöshet, mod och uthållighet, finansiering, resurser och uppslutning. Forskningen är tydlig både vad gäller konsekvenser för de enskilda barnen och för samhället. Ingen önskar den utvecklingen.

Källor

¹ Rädda Barnens barnfattighedsrapport 2018 **Här.** (*Klickbar länk*)

² Statistik från SCB förmedlad av nyhetsbyrån TT, som konstaterar att Coronapandemin har slagit hårt bland tidsbegränsade anställningar. I augusti 2020 var andelen tidsbegränsat anställda 14,7 procent, säsongsrensat och utjämnat innebär det en minskning med 1,7 procentenheter sedan februari 2020. Detta motsvarar en minskning med 101 000 tidsbegränsat anställda i augusti jämfört med februari 2020. **Här.** (*Klickbar länk*)

³ Uppgifter från Arbetsförmedlingen ger att 89 093 personer varslades om uppsägning under perioden mars – juni 2020. Sex månader senare hade närmare 52 000 personer eller 58 procent blivit uppsagda. **Här.** (*Klickbar länk*)

⁴ Pressmeddelande och mätning från Kronofogden, 10 mars 2021: **Här.** (*Klickbar länk*)

⁵ **Här.** (*Klickbar länk*)

⁶ Barnombudsmannens årsrapport 2018 "Utanförskap, våld och kärleken till orten"

⁷ Rädda Barnens Rapport "Välfärd inte för alla" 2019 **Här.** (*Klickbar länk*)

⁸ OECD:s rapport om Sverige för mars 2019

⁹ "Den nya fattigdomen" Institutet för framtidsstudier, 2019 **Här** (*Klickbar länk*). "Välfärd – inte för alla" Rädda Barnen, 2019

¹⁰ Under sommaren och hösten fick 2020 Majblomman två avgörande donationer på 20 respektive 5 miljoner kronor från ICA-handlarna och Radiohjälpen. Donationerna hjälpte majblommeföreningarna att klara sitt viktiga utdelningsuppdrag.

¹¹ Detta framgår i majblommeföreningarna skriftliga ansökningar om donationsmedel.

¹² Rädda Barnen och SCB

¹³ "En erfarenhet rikare?" Stina Fernquist 2013, "Barnfattigdom" Barbro Näsman 2012

¹⁴ Artikel 6, artikel 31 – FN:s konvention om barnets rättigheter / Barnkonventionen

¹⁵ Majblomman driver ett projekt tillsammans med fritidsgården MiniMix i Angered. Dit kommer barn i mellanstadieåldern efter skolan. MiniMix startades för att förebygga kriminalitet, ge barn goda förebilder och en meningsfull fritid. Ett av verksamhetens fokus är att stärka barnens självförtroende. På MiniMix driver Majblomman bland annat en tjejgrupp som har visat sig viktig för flickor under pandemin.

¹⁶ Barnkonventionen

¹⁷ Rädda Barnens pandemidokument "A foundation to end child poverty". **Här.** (*Klickbar länk*)

¹⁸ Rädda Barnens barnfattighedsrapport 2018. **Här.** (*Klickbar länk*)

¹⁹ Majblomman i Malmö har trots pandemin inte fått in fler ansökningar om ekonomiskt stöd från barn, berättar Egzona Gerbeshi. Hon menar att det kan bero på att Majblomman i Malmö fortfarande är en relativt liten förening med begränsad räckvidd. Det kan också handla om att barn inte vill visa hur fattigt familjen har det eller om att man inte kopplar sin egen situation till ekonomisk utsatthet eller till Majblomman.

²⁰ BRIS årsrapport 2020 "Första året med pandemin – Om barns mående och utsatthet". **Här.** (*Klickbar länk*)

²¹ Unicef. **Här.** (*Klickbar länk*)

²² **Här.** (*Klickbar länk*)

²³ **Här.** (*Klickbar länk*)

A decorative graphic consisting of a series of black dots arranged in a wavy, flowing line that starts from the top right and curves downwards towards the bottom right.

Majblomman är en ideell barnrätts-
organisation som arbetar för att motverka
barnfattigdomen i Sverige.

*Genom att dela ut ekonomiskt stöd, påverka beslut och
finansiera forskning ger vi barn i Sverige det de har rätt till.*

Majblommans verksamhet finansieras genom försäljningen av
majblommor och gåvor från allmänheten.

MAJBLOMMAN

majblomman.se

